

Samherji hf.
Björgvin Harri Bjarnason
Glerárgötu 30
600 Akureyri

2001070060
7300; 9310

Reykjavík, 2. nóvember 2001
/--

Efni: Sjókvíaeldi Samherja hf. í Reyðarfirði. Ákvörðun um tillögu að matsáætlun.

Í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum er hér kynnt niðurstaða Skipulagsstofnunar um tillögu Samherja að matsáætlun um sjókvíaeldi í Reyðarfirði, Fjarðabyggð.

Skipulagsstofnun barst með bréfi Samherja hf., dags. 31. ágúst 2001 tillaga fyrirtækisins að matsáætlun:

Samherji hf. Reyðarlax, 6000 tonna sjókvíaeldisstöð í Reyðarfirði, Fjarðabyggð. 30. ágúst 2001.

Skipulagsstofnun leitaði umsagnar um tillögu framkvæmdaraðila hjá eftirtöldum aðilum í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum: Fjarðabyggð, dýralækni fisksjúkdóma, Hafrannsóknastofnuninni, Heilbrigðiseftirliti Austurlands, Hollustuvernd ríkisins, Náttúruvernd ríkisins og veiðimálastjóra.

Skipulagsstofnun kynnti tillöguna einnig með fréttatilkynningu og á heimasíðu stofnunarinnar auk bréfa til Landssambands veiðifélaga og Þjóðminjasafns Íslands.

Skipulagsstofnun bárust umsagnir og athugasemdir frá eftirtöldum aðilum: Fjarðabyggð með bréfum dags. 10. september og 25. október 2001, dýralækni fisksjúkdóma með bréfum dags. 13. september og 12. október 2001, Hafrannsóknastofnuninni með bréfum dags. 14. september og 9. október 2001, Heilbrigðiseftirliti Austurlands með bréfum dags. 11. september og 14. október 2001, Hollustuvernd ríkisins með bréfi dags. 9. október 2001, Náttúruvernd ríkisins með bréfum dags. 18. september og 10. október 2001, veiðimálastjóra með bréfum dags. 12. september og 26. október 2001. Athugasemd barst frá Óttari Yngvasyni dags. 11. september 2001.

Skipulagsstofnun b \acute{a} rust einnig frekari uppl \acute{y} singar fr \acute{a} framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila \acute{a} kj \acute{o} lfar umsagna og athugasemdar me \acute{d} br \acute{e} fum dags. 17., 20. og 26. september og 8. og 16. okt \acute{o} ber 2001.

NI \acute{D} URSTA \acute{D} A SKIPULAGSSTOFNUNAR

\acute{I} samr \acute{e} mi vi \acute{d} 8. gr. laga um mat \acute{a} umhverfis \acute{a} hrifum hefur Skipulagsstofnun fari \acute{d} yfir framlag \acute{d} a till \acute{o} gu framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila \acute{a} mats \acute{a} etlun \acute{a} samt p eim ums \acute{o} gnum og athugasemd sem borist hafa stofnuninni. Skipulagsstofnun fellst \acute{a} till \acute{o} gu framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila \acute{a} mats \acute{a} etlun me \acute{d} p eim breytingum og vi \acute{d} b \acute{o} tum sem koma fram \acute{a} br \acute{e} fum framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila dags. 17., 20. og 26. september og 8. og 16. okt \acute{o} ber me \acute{d} eftirfarandi athugasemdum:

Afm \acute{o} rkun framkv \acute{a} mdar

\acute{I} br \acute{e} fi framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila til Skipulagsstofnunar dags. 8. okt \acute{o} ber 2001 er kynnt breytt tilh \acute{o} gun framkv \acute{a} mdar. Fram kemur \acute{a} \acute{d} \acute{a} sta \acute{d} fj \acute{o} gurra kv \acute{a} pyrpinga \acute{a} nor \acute{d} anver \acute{d} um Rey \acute{d} arfir \acute{d} i sem allar yr \acute{d} u \acute{a} notkun samt \acute{i} mis, ver \acute{d} i fremur gert r \acute{a} \acute{d} fyrir tveimur kv \acute{a} pyrpingum \acute{a} nor \acute{d} anver \acute{d} um Rey \acute{d} arfir \acute{d} i og einni \acute{a} sunnanver \acute{d} u og ver \acute{d} i eing \acute{o} ngu tv \acute{a} er af p essum p remur \acute{a} notkun hverju sinni. Skipulagsstofnun bendir \acute{a} nau \acute{d} syn p ess \acute{a} p er ranns \acute{o} knir og athuganir sem fram kemur \acute{a} till \acute{o} gu \acute{a} mats \acute{a} etlun og sv \acute{o} rum framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila \acute{a} s \acute{e} u fyrirhuga \acute{d} ar vegna mats \acute{a} umhverfis \acute{a} hrifum framkv \acute{a} mdarinnar ver \acute{d} i ger \acute{d} ar \acute{a} lj \acute{o} si p essara breytinga.

Tengdar framkv \acute{a} mdir og \acute{a} drir kostir

\acute{I} sv \acute{o} rum framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila kemur fram \acute{a} metin ver \acute{d} i \acute{a} tarlega \acute{a} hrif fyrirhuga \acute{d} s \acute{a} lvers \acute{a} Rey \acute{d} arfir \acute{d} i \acute{a} fiskeldi \acute{d} . Skipulagsstofnun bendir \acute{a} \acute{a} fyrir liggur \acute{u} rskur \acute{d} ur vegna mats \acute{a} umhverfis \acute{a} hrifum \acute{a} lvers \acute{a} Rey \acute{d} arfir \acute{d} i dags. 31. \acute{a} g \acute{u} st 2001. \acute{I} umfj \acute{o} llun um \acute{a} hrif \acute{a} lvers \acute{a} framkv \acute{a} mdina p arf \acute{a} gera grein fyrir p eim \acute{a} hrifum sem geta or \acute{d} i \acute{d} vegna losunar mengunarefna fr \acute{a} verksmi \acute{d} junni og vegna annarra p atta t. \acute{d} . aukinna siglinga st \acute{o} rra skipa um fj \acute{o} r \acute{d} inn. P \acute{a} ver \acute{d} i s \acute{e} rstaklega metin \acute{a} hrif reksturs \acute{a} lvers \acute{a} sta \acute{d} setningu eldiskv \acute{a} sunnan megin \acute{a} Rey \acute{d} arfir \acute{d} i og er einnig bent \acute{a} \acute{a} fjalla \acute{d} ver \acute{d} i um \acute{a} dra m \acute{o} gulega kosti \acute{a} sta \acute{d} setningu eldiskv \acute{a} en kynntir eru, reynist \acute{a} hrif vegna \acute{a} lvers \acute{o} \acute{a} s \acute{e} ttanleg \acute{a} fyrirhugu \acute{d} um eldissta \acute{d} .

Uppl \acute{y} singar um umfang og \acute{a} herslur mats \acute{a} umhverfis \acute{a} hrifum

Sj \acute{a} varspend \acute{y} r og fuglar. \acute{I} lj \acute{o} si framlag \acute{d} ra gagna framkv \acute{a} mdara \acute{d} ila telur Skipulagsstofnun ekki nau \acute{d} synlegt \acute{a} fjalla um \acute{a} gang sj \acute{a} varspend \acute{y} ra og fugla og p att p eirra \acute{a} umhverfis \acute{a} hrifum eldis \acute{a} kv \acute{a} num \acute{a} \acute{o} \acute{d} ru leyti en p vi hvernig fyrirhuga \acute{d} er \acute{a} verjast hugsanlegum \acute{a} gangi me \acute{d} tilliti til p ess \acute{a} hann orsaki ekki \acute{a} lax sleppi \acute{u} r kv \acute{a} num.

L $\acute{í}$ fr \acute{a} ki fj \acute{o} ru. \acute{I} ums \acute{o} gn Hafranns \acute{o} knastofnunarinnar er bent \acute{a} \acute{a} \acute{a} till \acute{o} gu \acute{a} mats \acute{a} etlun vanti n \acute{a} nari l \acute{y} singu \acute{a} p vi hvernig \acute{a} tlunin s \acute{e} \acute{a} standa \acute{a} mati \acute{a}

umhverfisáhrifum hvað varðar lífríki fjöru, athugunum á næringarsöltum og svifþörungum í sjó. Í svörum framkvæmdaraðila, dags. 26. sept. 2001, kemur fram að samið hafi verið við Náttúrustofu Austurlands um að hún geri greinargerð um lífríki fjöru í Reyðarfirði byggða á þeim gögnum sem til eru, en töluverðar rannsóknir hafi farið fram á fjörum í Reyðarfirði.

Skipulagsstofnun leggur áherslu á að niðurstaða athugunar á lífríki fjara í Reyðarfirði verði borin undir Hafrannsóknastofnunina m.t.t. þess hvort nauðsynlegt sé að afla frekari upplýsinga vegna ákvörðunar um hvort starfsemin telst hafa umtalsverð umhverfisáhrif eða ekki.

Næringarsölt og svifþörungur. Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er bent á að í tillögu að matsáætlun vanti nánari lýsingu á því hvernig ætlunin sé að standa að mati á umhverfisáhrifum hvað varðar athuganir á næringarsöltum og svifþörungum í sjó.

Skipulagsstofnun bendir á að athugun á næringarsöltum og svifþörungum í sjó verði gerð á þann hátt sem Hafrannsóknastofnunin hefur ráðlagt, sbr. svör framkvæmdaraðila við umsögn stofnunarinnar, og í matsskýrslu verði gerð nákvæm grein fyrir rannsóknaraðferðum og niðurstöðum rannsókna.

PCB mengun. Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Austurlands er bent á að til skammst tíma hafi ruslahaugar Eskfirðinga verið í Hólmanesi og er lagt til að gerðar verði mælingar á PCB vegna þessa. Skipulagsstofnun tekur undir ábendingu Heilbrigðiseftirlits Austurlands hvað þetta varðar og mælist til þess að gerðar verði slíkar mælingar vegna hugsanlegrar PCB mengunar frá ruslahaugum er voru í Hólmanesi.

Lyfjanotkun. Í umsögn Náttúruverndar ríkisins er bent á að upplýsingar skorti um lyfjanotkun og hugsanleg umhverfisáhrif af völdum hennar. Skipulagsstofnun tekur undir ábendingu Náttúruverndar ríkisins og telur að fjalla verði um lyfjanotkun við fiskeldisrekstur í Reyðarfirði og hugsanleg umhverfisáhrif af völdum hennar.

Fjárhagslegt tjón. Í athugasemd Óttars Yngvasonar er farið fram á að í matsskýrslu verði gerð grein fyrir því hvernig framkvæmdaraðili hyggist bæta eignatjón óviðkomandi aðila af starfsemi Reyðarlax. Einnig að metið verði tjón af atvinnumissi við veiðipjónustu og tengd störf og metið verði ímyndartjón villtrar og ómengaðrar náttúru.

Í ljósi athugasemdar Óttars Yngvasonar bendir Skipulagsstofnun á mikilvægi þess að greina á milli annars vegar mótvægisáðgerða vegna umhverfisáhrifa framkvæmdar samkvæmt lögum og reglugerð um mat á umhverfisáhrifum og hins vegar skaðabóta vegna fjárhagslegs tjóns einstaklinga eða lögaðila, s.s. vegna hlunninda- eða réttindamissis. Þannig skuli skaðabætur í formi greiðslu fyrir fjárhagslegt tjón eða umsaminna aðgerða til handa þeim sem verða fyrir tjóni af völdum framkvæmdar ekki taldar til mótvægisáðgerða vegna umhverfisáhrifa framkvæmdarinnar og sé því ekki þörf á umfjöllun um slíkt í mati á umhverfisáhrifum.

Áhrif á náttúrulega laxastofna. Í tillögu að matsáætlun kemur fram að ítarleg úttekt verði gerð á fyrirbyggjandi gögnum, íslenskum og erlendum, um áhrif eldislaxa á náttúrulega laxastofna. Þar verði fjallað um náttúrulega laxastofna, hlutfall eldislaxa sem sleppa úr kvíum, aðgerðir til að draga úr líkum á að eldislax valdi tjóni, hlutfall eldislaxa sem leita upp í laxveiðiár, áhrif eldislaxa á náttúrulega laxastofna, gönguleiðir laxfiska og fisksjúkdóma.

Í athugasemd Óttars Yngvasonar er farið fram á að metin verði áhætta af hugsanlegu heildartjóni vegna stroklaxmengunar og einnig að Skipulagsstofnun setji mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar lengri tímaramma svo nauðsynlegar rannsóknir og undirbúningur geti átt sér stað.

Í umsögn dýralæknis fisksjúkdóma kemur fram að margt hafi verið rannsakað í nágrannalöndunum er varðar áhrif eldislaxa á náttúrulega laxastofna. Fram kemur að rannsóknaniðurstöðum beri í höfuðatriðum saman hvað varðar sjúkdóma og áhrif þeirra. Aðrir þættir séu lítið sem ekkert þekktir hér við land, s.s. tíðni og orsakir slysasleppinga hér við land, farleiðir laxa, hlutfall eldislaxa sem leiti upp í ár til hrygningar og erfðafræðileg áhrif eldislaxa á laxastofna í ám. Erfiðara verði að leggja mat á þessa þætti og fáist marktækar niðurstöður aðeins eftir framkvæmd tímafrekra tilrauna sem færu verulega út fyrir þann tímaramma sem áætlaður er í tillögu að matsáætlun. Í umsögn dýralæknis fisksjúkdóma kemur fram að þessi óþekktu atriði séu þó ekki talin vega meira en svo að þau felli tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun. Í umsögnum veiðimálastjóra, Hafrannsóknastofnunarinnar og Náttúruverndar ríkisins er ekki gerð krafa um slíkar rannsóknir.

Skipulagsstofnun telur að mat á umhverfisáhrifum fiskeldis í Reyðarfirði þurfi m.a. að ná til hugsanlegra umhverfisáhrifa af völdum stroklax og afleiddra áhrifa af völdum þess. Í ljósi umsagna dýralæknis fisksjúkdóma, Hafrannsóknastofnunarinnar, Náttúruverndar ríkisins og veiðimálastjóra telur Skipulagsstofnun ekki rétt að framkvæmdaraðila verði gert að fara út í tímafrekar tilraunir og rannsóknir á umhverfisáhrifum af völdum stroklax vegna fiskeldis í Reyðarfirði. Fremur verði gerð ítarleg úttekt á líkum á hugsanlegum áhrifum eldislaxa á náttúrulega laxastofna samkvæmt þeirri tilhögun sem lýst er í tillögu framkvæmdaraðila að matsáætlun. Skipulagsstofnun leggur hins vegar áherslu á að í matsskýrslu verði gerð grein fyrir fyrirhuguðum vöktunaraðgerðum í tengslum við framkvæmdina sem m.a. verði öflun upplýsinga um t.d. tíðni og orsakir slysasleppinga, farleiðir laxa, hlutfall eldislaxa sem leiti upp í ár til hrygningar og erfðafræðileg áhrif eldislaxa á náttúrulega laxastofna.

Upplýsingar um framkvæmdasvæði

Í matsskýrslu verði gerð grein fyrir fjarlægð kvía frá landi, en kvíar innan netlaga (115 m frá stórstraumsfjöruborði) eru innan lögsögu sveitarfélaga. Ef framkvæmdir eru innan netlaga þarf að gera grein fyrir skipulagsmeðferð og framkvæmdaleyfisskyldu. Þar sem ekki eru fyrirhugaðar neinar nýbyggingar eða vegaf framkvæmdir telur Skipulagsstofnun æskilegt að gerð verði grein

fyrir þeirri aðstöðu sem fyrirhugað er að nýta í landi við starfsemina og hugsanlegum umhverfisáhrifum af völdum hennar. Þá verði fjallað um samræmi við skipulags- og byggingarlög og um starfsleyfisskyldu.

Þóroddur F. Þóroddsson

Óli Halldórsson

Afrit :

Fjarðabyggð, dýralæknir fisksjúkdóma, Hafrannsóknastofnunin, Heilbrigðiseftirlit Austurlands, Hollustuvernd ríkisins, Náttúruvernd ríkisins, veiðimálastjóri og Óttar Yngvason.